

των. Ἦκουσαν μετὰ μεγίστης ἀδιαφορίας τὴν εἰς ἐξορίαν καταδικὴν αὐτῶν καὶ ἀπῆλθον τοῦ δικαστηρίου χωρὶς νὰ εἴπωσιν οὐδὲ λέξιν. Ἡ ἀίρεσις αὕτη ἦτο ἡ τῶν «ἀνυδῶν,» ἧτις ἔχει πλείστους θιασώτας καὶ τηρεῖ σιγὴν καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρὸς ἀλλήλους ἐπιμιξία. Αἱ ῥωσικαὶ ἐφημερίδες περιέγραψάν ποτε τὸ ἐξῆς ἀξιωμαθήμενον συμβάν. «Ἐν τῷ νομῷ Βλαδιμίρου κατοικεῖ εἰς σκοτεινὸν δρυμὸν νέα τις χωρικὴ ἀποχωρήσασα ἐκεῖσε, ἵνα φύγῃ τοὺς ἐγκοσμίους πειρασμούς· ἀποκρύπτει ἑαυτὴν ἀπὸ πάντων τῶν ἀνθρώπων καὶ ζῆ τὸ μὲν θέρος ἀπὸ χόρτων καὶ καρπῶν, τὸν δὲ χειμῶνα δι' ἄρτου, ὄνκομιζεῖ πρὸς αὐτὴν χωρικὴ τις ἐκ γείτονος χωρίου· οἰκεῖ δὲ ἐντὸς καλυβίου ἐσκαμμένου ἐπὶ τινος ὄρυγματος. Ἐάν τύχη τις νὰ ἴδῃ αὐτὴν καὶ ν' ἀποτεινῇ τὸν λόγον, αὕτη σιγᾶ ἐπιμόνως καὶ φεύγει.»

Ἡ ἄκρα θρησκευτικὴ ἔκστασις προάγει πολλάκις τοὺς αἰρετιστάς νὰ ὀρύττωσι τάφους καὶ νὰ κατακλίνωνται ἐπ' αὐτῶν προσδοκῶντες τὴν ἐσχάτην κρίσιν καὶ τὴν συντέλειαν τοῦ κόσμου. Οὕτω πρὸ ὀκτῶ ἐτῶν ἐγγύς τῆς μάλιστα πεπολιτισμένης καὶ ἐμπορικῆς πόλεως Μόσχας ἐπεφάνη μοναχὸς τις ἀναγγέλλων εἰς τοὺς χωρικοὺς τὸ τέλος τοῦ κόσμου. «Ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου ἐγγίζει, ἔλεγεν, ἄφετε πάντα τὰ ἔργα καὶ προσευχήθητε εἰς τὸν Θεόν.» Τὸ πλῆθος ἐνθουσιασθὲν ἐγκατέλιπε πάντα καὶ ἐνδεδυμένοι μόνον ὑποκάμισον ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος, ὅπου ἤρξατο νηστεῦν καὶ προσδοκῶν. Ὅτε δὲ ὁ μοναχὸς ὤρισε τέλος τὴν ὥραν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, οἱ πιστοὶ ἦσαν τοσοῦτον ἐξησθενημένοι ὑπὸ τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς, ὥστε ἐγένοντο ἀνίσθητοι, πλείστοι δὲ ἀπεκοιμήθησαν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὄρυχθέντας τάφους.

Ἀρκοῦσι τὰ εἰρημμένα ἵνα σαφῶς ἀποδείξωσιν, ὅτι παρὰ τῷ ῥωσικῷ λαῷ συμβαίνει οἰονεὶ νοσώδης τις διανοητικὴ ζύμωσις, ἧτις ἐν κρίσιν τινὶ ὄρα ἐνδέχεται ν' ἀποβῇ εἰς δεινὴν ταραχὴν.

ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

M. Minghetti. Τὰ πολιτικὰ κόμματα καὶ ἡ τοῦτων ἐπέμβασις εἰς τὰ τῆς δικαιοσύνης καὶ διοικήσεως. Μετάφρασις μετ' εἰσαγωγῆς Γ. Μικολίου, διδ. τῆς Νομικῆς. Λειψία 1885. 8ον σ. μ'. 251.

Πῶς δύνεται νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς διοικήσεως κατὰ τῆς ἀνοικείου τῶν βουλευτῶν ἐπεμβάσεως ὑπὸ κυβερνήσιν κοινοβουλευτικὴν ἢ κομματικὴν, εἶναι τὸ πρόβλημα ὑπερδιαπρεπῆς ἰταλὸς πολιτευτῆς καὶ δημοσιολόγος, ὁ Μιγγέτη, θέτει ἐν τῇ βίβλῳ ταύτῃ, πρῶτος αὐτὸς ἀποτολμῶν νὰ θέσῃ τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν ὀδυνηρῶν ἐλκῶν τῶν καταβιβρω-

σκόντων τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα παρὰ τοῖς ἑλληνολατινικοῖς λαοῖς. Τισοῦτον δ' ἐπείγουσαν θεωρεῖ τὴν θεραπείαν αὐτῶν, ὥστε δικαίως παρατηρεῖ ὅτι ἐὰν μὴ ἐπιληφθῶμεν ταχέως αὐτῆς, τὰ κακὰ ταῦτα «θέλουσιν ἀναγκαιῶς καταστήσῃ τοῖς λαοῖς ἀπεχθές τὸ τιοῦτο πολίτευμα, παρασύρη δ' ἐπὶ τέλους εἰς διεγέρσεις καὶ στάσεις ἕνεκα τῆς ἀρχαίας, ἀν καὶ σφαλέρῃς, ἔξωσ τοῦ ἐλπίζειν ὅτι, μεταλλαγέντος τοῦ εἴδους τῆς κυβερνήσεως, τὰ κακὰ θὰ ἐπαύοντο, ἐνῶ τὸν νυναντίον θὰ καθίσταντο χεῖρω καὶ ὀχληρότερα.»

Ἄλλ' ὑπάρχει ἄρα γε μέσον τι ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς μαστίγος ταύτης τῆς λυμαιομένης τὰς νεωτέρας πολιτείας; Δίαν ζοφερά εἶναι ἡ εἰκὼν, ἣν ὁ συγγραφεὺς, μελετῶν τὰ τῆς ἰδίας πατρίδος, χαράσσει ἐν τῇ ἀνά χειρας συγγραφῇ· ἀλλὰ καὶ ταύτης τῆς εἰκόνος ὁ Ἕλληνας ἀναγνώστης ὀφείλει ἀντιγράφων νὰ ἐντείνῃ ἔτι τὰ χρώματα. Αὐτὸς ὁ Μιγγέτη δὲν ὀκνεῖ νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι αἱ χῶραι ἅς μάλιστα μαστίζει ἡ βουλευτικὴ παντοδυναμία εἶναι ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ἰσπανία. Ἄλλ' ὅμως ἡ ἀλλαγὴ λειτουργία τοῦ αὐτοῦ πολιτεύματος ἄνευ τῶν ἐλαττωμάτων τούτων πείθει πάλιν αὐτὸν ὅτι ταῦτα δὲν ἐγκραίνονται ἐν τῇ φύσει τοῦ πολιτεύματος τούτου, οὐδ' εἶναι ἀναποσπάστως μετ' αὐτοῦ συνδεδεμένα. Ἀληθὲς δὲ ἡ Ἀγγλία, ἧτις παρέχει ἡμῖν τὸ πρότυπον ὡς γνωστόν, τοῦ εἴδους τούτου τοῦ πολιτεύματος, πρὸς βλήθη μὲν ἐνωρὶς ὑπὸ τῆς νόσου, ἀλλὰ καὶ ἐνωρὶς ἀπηλλάγη αὐτῆς, βαινύουσα νῦν ὁμαλῶς εἰς πρόοδον καὶ ἀκμὴν. Καὶ τὰ γερμανικὰ δὲ κράτη, καίπερ μὴ ἐξ ἴσου ἐπαπειληθέντα, ἄτε τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος μήπω παρ' αὐτοῖς συμπληρωμένοι, ὅμως ἄμχ τοῖς πρώτοις συμπτώμασιν, ἐπελάβοντο εὐθαρσῶς τῆς θεραπείας, καταστείλαντα ἐν αὐτοῖς τοῖς σπέρμασιν αὐτοῦ τὸ κακόν.

Ἡ τοιαύτη δὲ ἐμπειρικὴ τῆς ἀληθείας ταύτης βεβαίως φαίνεται τῷ συγγραφῆι τοσοῦτω εὐχαριστοτέρα, ὅσα τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα κρίνεται ὑπ' αὐτοῦ ὡς τὸ μᾶλλον ἀρμόζον, τό γε νῦν ἔχον, πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν νεωτέρων λαῶν. Ὁ Μιγγέτη, πολλάκις βουλευτῆς καὶ ὑπουργὸς καὶ πρωθυπουργὸς γενόμενος, ἄρῶν ἐν τῇ πολιτικῇ τύρβῃ καὶ ἐξαιρέτως ἐν αὐτῇ διακριθεῖς, δὲν εἶναι νεφελοβάμων τις ἰδεολόγος, ἀπὸ τοῦ σπουδαστηρίου αὐτοῦ προκατασκευάζων τέλειόν τινα καὶ ἄφθιτον τύπον πολιτεύματος χρήσιμον πρὸς πάντα λαόν. Ἐχων πλήρη τὴν συνείδησιν περὶ τοῦ ματαίου τοιαύτης ἐπιχειρήσεως, γινώσκων δὲ τὴν ἀτέλειαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀπεχθάνεται τὰς ῥιζικὰς ἀνατροπὰς ὑπὲρ ἰδανικοῦ τινος ἀπολύτου καὶ ἐπιζητεῖ τὸ σχετικῶς ἐπιτηδεϊότερον πρὸς τὸν σύγχρονον πολιτισμὸν καὶ τὴν ἰδιοφυίαν τοῦ λαοῦ. Διό, καίπερ πολλὰ ἀνομολογῶν τὰ συμφορὰ τῷ κοινοβουλευ-

τικῶ πολιτεύματι μειονεκτήματα, ὅμως στέργει αὐτὸ ὡς τὸ σχετικῶς ἄριστον τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν πολιτευμάτων, καὶ μετ' ἀφοσιώσεως ἀνταξίας τοῦ ἔργου ἐπιλαμβάνεται φιλοτίμως νὰ καθάρῃ αὐτὸ ἀπὸ τῆς σκωρίας, ἣτις ἐπεκάθησεν ἐπ' αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν μελετώντων τὰς ἀτόπους ἰδιορρυθμίας, ἃς τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα παρουσιάζει ἐν τοῖς ἑλληνολατινικοῖς κράτεσι τινές, πολλοὶ μάλιστα, ἐθεώρησαν ὡς πηγὴν τούτων τὰ κόμματα, χρηστῶ δὲ τῷ συνειδῶτι κατεδίκασαν ταῦτα εἰς θάνατον, εὐχρηθέντες ὑπὲρ κυβερνήσεως κοινοβουλευτικῆς ἀλλὰ μὴ κομματικῆς. Δυσχερὲς εἶναι νὰ ἀντιληφθῶμεν ἐν τῇ πράξει τοῦ περιέργου τούτου θεωρήματος, ἀφ' οὗ μάλιστα καὶ ἐκεῖ ἔνθα ἡ κυβέρνησις δὲν εἶναι προῖον κοινοβουλευτικῆς πάλης καὶ τῆς πλειοψηφίας τοῦ κοινοβουλίου οὐ μόνον δὲν ἐλλείπουναι τὰ κόμματα, ἀλλὰ καὶ ὀξύτερον ἔστιν ὅτε φλεγμαίνονται ἢ ἀλλαχοῦ. Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ἐξεταστὸν καὶ τοῦτο εἰσὶν ἄρα γε τὰ κόμματα ἄξια τῆς τοιαύτης καταδίκης;

Οἱ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν κομμάτων ποθοῦντες ἀναχωροῦσι, κατὰ τὸν συγγραφεὰ, ἀπὸ σφαλέρᾳς πάντως ἀρχῆς, ὅτι δηλαδὴ τὰ κόμματα ἀφετηρίαν καὶ σκοπὸν ἔχουσι πάντοτε καὶ μόνον τὴν ἰδιοτέλειαν, οὐχὶ δὲ τὴν δικαιοσύνην, τὴν εὐθύτητα καὶ κατ' ὅλου εἰπεῖν τὴν ἀρετὴν. Ἀλλήθως δὲ ἐν τῷ πεδίῳ τῆς ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης δὲν ὑπάρχει χωρὸς εἰς ἀνάπτυξιν κομμάτων, εἶπου δ' ἀνεπτύσσοντο θὰ ἀπέκλυον ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀρχῶν τὴν περὶ τῆς ἰδίας ἀπλῶς ὠφελείας πάλην. Ἄλλ' ὅμως ἀπὸ τὸν ἀνώτατον κανόνα τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἠθικῆς ἢ τῶν δημοσίων πραγμάτων διεύθυνσις ἐπιδέχεται καὶ ἕτερον κριτήριον, τὸ καὶ συχνότερον, τὸ κριτήριον τῆς δημοσίας ὠφελείας. » περὶ τούτου δὲ δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσι ποικίλαι γνώμαι, χωρὶς μηδεμίαν τούτων νὰ παραβιάζῃ τὸ δίκαιον ἢ τὴν ἠθικὴν. Δυνατὸν ἄρα νὰ ὑπάρχωσι καὶ κόμματα ἧτοι ἀθροίσματα πολιτῶν ἐκουσίως ἐνομένων καὶ ἀντιφιλοτιμουμένων νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ κοινὸν ἀγαθόν, οἷον οὗτοι ροοῦσιν αὐτὸ καὶ δὴ διὰ τῶν κατ' αὐτοὺς προσφορωτάτων μέσων, χωρὶς οὐδ' ὅπως οὖν τὰ κόμματα ταῦτα νὰ προσκρούωσι τῷ δικαίῳ ἢ τῇ ἠθικῇ. Ἡ ἱστορία μάλιστα διδάσκει ὅτι ὅπου δραστηριότης καὶ ἀκμὴ ἐν τῷ πολιτικῷ βίῳ, ἐκεῖ ὡς ἐξ ἀνάγκης ἐξεγείρονται τὰ κόμματα, καὶ δὴ τοσοῦτον ἰσχυρότερον ὅσον ὁ πολιτικὸς βίος τυγχάνει πλουσιώτερος καὶ ἐλευθερώτερος· κείνται δὲ ἀπονεαρκωμένα, ὅπου ὁ λαὸς ἀδρανεῖ εἴτε ἐκ βραθυμίας ἀδιαφορῶν εἴτε ὑπὸ βίαις τυραννικῆς πιεζόμενος. Διὸ δὲν εἶναι ἀρετὴ τοῦ πολίτου τὸ μὴ ἀνήκειν εἰς κόμμα, οὐδ' ἔπαινος τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ μομφή, ὅταν λέγηται περὶ αὐτοῦ ὅτι δικτελεῖ ἀλλότριος πρὸς τὰ κόμματα. Οἱ μεμφιμοιροῦντες κατὰ τῶν κομ-

μάτων θὰ ἦσαν ἐντελῶς δειδικαιολογημένοι ἂν, διακρίνοντες ταῦτα ἀπὸ τῶν φατριῶν, διηύθυνον τὰ βέλη αὐτῶν κατὰ τῶν τελευταίων· διότι ἡ φατρία μόνη, ἀντιθέτως πρὸς τὸ κόμμα, καθυποτάσσουσα τὸ τῆς πολιτείας συμφέρον εἰς τὸ ἴδιον, ἀποβαίνει ὀλεθρία, ἐξεγείρουσα τὴν πρὸς τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα δυσπιστίαν καὶ προλειαινουσα τὴν πρὸς τὸν ἀπολυτισμὸν ἄγουσαν. Ἡ τῶν κομμάτων ὅμως ἐξαφάνισις οὔτε δυνατὴ σήμερον εἶναι, ἀλλ' οὔτε καὶ λυσιτελής θὰ ἀπέβαιεν εἰς τὴν πολιτείαν.

Ἄλλαχοῦ λοιπὸν καὶ οὐχὶ ἐν τῇ τῶν κομμάτων ἐξοντώσει ἐγκείται ἡ ἀληθὴς θεραπεία κατὰ τῶν ἀπρεπῶν τῆς πολιτικῆς ἐπεμβάσεων, ἐν τῇ ἐθνικῇ δὴλον ὅτι ἀγωγῆ, ὡς ὀρθῶς ὁ συγγραφεὺς διακηρύσσει. Ἡ δυναμὶς τοῦ νομοθέτου δὲν εἶναι ἀπόλυτος· πολλάκις εἶδομεν τοὺς ἀρίστους θεσμοὺς οἰκτρῶς ναυαγήσαντας πρὸ τοῦ σκοπέλου τῶν προλήψεων ἢ τῶν κκιῶν τῆς κοινωνίας ἐξέων· πολλάκις δὲ καὶ τὰ κατὰ θεωρίαν ἄριστα τῶν πολιτευμάτων ἐξετράπησαν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ διὰ τὴν πολιτικὴν ἀπειρίαν ἢ τὴν διαφθορὰν τοῦ λαοῦ εἰς τύπους κενούς ἢ γελοίας παρφοδίας. Παρὰ τοῖς κοινοβουλευτικοῖς δὲ λαοῖς τοῖς νοσοῦσι τὸ δεινὸν τῆς βουλευτοκρατίας νόσημα ἰκανώτατος πολιτικὸς ἀναδείκνυται οὐχὶ ὁ τὰς μεγίστας τῶν ἐλευθεριῶν ἀκρίτως ἐπιδαφιλεύων, ἀλλ' ὁ πρὸς τὰς ἐλευθερίας ταύτας ὡς ἐπιτηθειότατον παρασκευάζων τὸν λαὸν καὶ ὁ τὴν πολιτικὴν τούτου ἀγωγὴν προβιβάζων διὰ τῶν προσφουεστάτων πρὸς τοῦτο θεσμῶν καὶ ἐξέων.

Τοὺς προσφουεστάτους δὲ τούτους θεσμοὺς πρὸς τὴν πολιτικὴν τοῦ ἔθνους αὐτοῦ ἀνατροπὴν μελετᾷ ὁ συγγραφεὺς διὰ μακρῶν καὶ ἐν διδακτικατάταις λεπτομερείαις, μὴ ἐπαιρόμενος μὲν ὅτι ἔλυσεν τὸν γόδιον τοῦ προβλήματος δεσμόν, ἀλλ' ὅμως μέγα ἐπιχέων φῶς διὰ τῶν εἰλικρινῶν καὶ πεφωτισμένων αὐτοῦ ἔρευνῶν καὶ παρατηρήσεων, θέτων δὲ πρὸ παντὸς τὸ ζήτημα ἀπὸ τῆς ὀρθῆς αὐτοῦ ἀπόψεως καὶ προκαλῶν τὴν γενικὴν προσοχὴν ἐπὶ τούτου. Ἀδύνατον ἀποβαίνει νὰ παρακολουθήσωμεν τὸν συγγραφεὰ ἐν πάσῃ τῇ ἐξελίξει τοῦ μᾶλλον ἐνδιαφέροντος κεφαλαίου τῆς συγγραφῆς του χωρὶς νὰ ἀναγκασθῶμεν πιστῶς σχεδὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν αὐτό. Ἄλλὰ καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀντιπαρῆλθωμεν αὐτὸ ἄνευ νύξεως τίνος κἂν ἐπὶ τῆς κρατούσης ἐν αὐτῷ γενικῆς ἰδέας. Διεξερχόμενος ὁ συγγραφεὺς τὰ παραδείγματα τῶν συγχρόνων ἐλευθέρων κρατῶν, πορίζεται τὸ συμπέρασμα ὅτι διπλῆ ἐνδείκνυται ὑπὸ τῆς πείρας ἢ θεραπείας· ἢ διὰ τῆς ἀποκεντρώσεως, δυναμένης πολλαπλῶς νὰ ἐφαρμοσθῇ, καὶ τῆς διοικητικῆς ἅμα δικαιοσύνης, δι' ἧς ἀποκλείει ἐκείνην ἀπὸ τοῦ νὰ ἀναδείξῃ τὰ αὐτὰ τῆς διοικητικῆς συγκεντρώσεως κακὰ. Ἀτυχῶς παρὰ τοῖς ἑλληνολατινικοῖς λαοῖς ὑπερίσχυεν ἡ τῶν

ἀρχαίων γνώμη ὅτι ἡ ἐλευθερία ἐγκείται ἐν τῇ ἐλευθερία ἐκλογῇ τοῦ κυβερνήσαντος, ἐνῶ κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ ἐγκείται αὕτη πολλῶ μᾶλλον ἐν τῷ σεβασμῷ τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτου, ὑπὲρ τῆς ἐγγυήσεως τῶν ὑποϊών ἢ ἐκλογῇ καθ' ἑαυτὴν εἶναι ἀνεπαρκῆς. Τὴν ἐγγύησιν δὲ ταύτην χορηγεῖ μόνη ἡ ἔξις τοῦ λαοῦ εἰς τὸ πράττειν τὰ κοινά, ἢ συμμετοχὴ αὐτοῦ ἔργῳ καὶ οὐχὶ νομικῶ τινι πλάσματι εἰς τὰ τῆς διοικήσεως, ἢ πολιτικῆ αὐτοῦ ἀνατροπῇ τελομένη ὑπὸ τὴν συναίσθησιν τῆς εὐθύνης τῶν ἰδίων πράξεων, ἀλλ' ἐνίσχυομένου ἅμα τοῦ κράτους τοῦ νόμου διὰ τῆς ἰδρύσεως τακτικῶν διοικητικῶν δικαστηρίων, λειτουργούντων ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τῆς κεντρικῆς κυβερνήσεως, ὥστε νὰ δύνωνται νὰ περιστέλλωσι τὰς διοικητικὰς παρεκτροπὰς καὶ ἀβιαιρεσίας ὅθενδῆποτε κἂν προέρχονται.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἢ ἀνὰ χειῖρας συγγραφῇ, διὰ τῆς ὁποίας τὴν μεταγλώττισιν ὀφείλονται χάριτες τῇ κ. Μικονίῳ, προτάξαντι μάλιστα εἰσαγωγὴν περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀξίαν μελέτης. Καὶ δὲν προσφέρεται μὲν διὰ τῆς συγγραφῆς ταύτης ὕλη ὄριμος εἰς νομοθέτησιν, ἀλλ', ὅπερ σπουδαιότατον, ἀνατέμνεται ἐπιμελῶς τὸ καιριώτατον ζήτημα τοῦ κοινοβουλευτικοῦ βίου τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης, χαράσσονται δὲ διὰ μεγάλων τινῶν γραμμῶν αἱ ὁδοὶ δι' ὧν κατ' ἀνάγκην πᾶσα τελεσφόρος ἀναμόρφωσις δέον νὰ εἰσαχθῇ. Ἐὰν τὸ ζήτημα καταστῇ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ὑποκείμενον τῆς γενικῆς προσοχῆς καὶ ἐπισταμένης τῶν κυβερνώντων καὶ κυβερνωμένων μελέτης, ἡσφαλίσθη ὁ πρῶτος ἀλλὰ σπουδαιότατος σταθμὸς πρὸς τὴν ἐπίλυσιν τοῦ μεγάλου προβλήματος.

N. Γ. ΜΟΞΟΒΑΚΗΣ.

ΔΟΜΙΝΙΚΟΣ ΚΙΜΑΡΟΖΑΣ

(Διήγημα γερμανικόν)

[Συνέχεια καὶ τέλος ᾗδε προηγουμ. φύλλον.]

Μετά τινος ἡμέρας ὁ ἐξάιρετος Ἀπρίλης ἀπεκάλυψεν ὅτι ἐκεῖνος ὅστις ταπεινότατα ἐζήτησε νὰ γείνη ὑπηρετῆς του, εἶχε τοσαῦτα ἔμφυτα μουσικὰ χαρίσματα, ὥστε τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸ Ῥθεῖον τοῦ Ἐλέους καὶ ἐξηκολούθησε γενναίως νὰ τὸν προστατεύῃ.

Ὁ Δομίνικος εἰσῆλθε μετὰ χαρᾶς εἰς τὴν νέαν φάσιν τοῦ βίου του, εἰς τὴν ἀληθῆ κλίσιν του. Ἐν βραχεῖ δὲ χρόνῳ ἀνεδείχθη ὁ ἐπιμελέστατος καὶ νοημονέστατος τῶν συμμαθητῶν του, καὶ ταχέως προώδευσε.

Κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του ἐπεσκέπτετο ὅτε μὲν τὸν προστάτην αὐτοῦ Ἀπρίλην, ὅτε δὲ

τὴν ὠραίαν κόμησσαν, ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον κατήνησε νὰ διέρχεται ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐσπέρας εἰς τὸ ὠραῖον μέγαρον εἰς τὸ ὁποῖον ἐκείνη κατῴκει. Τότε τῇ ὠμίλει περὶ τῶν σπουδῶν του, περὶ τῶν δοκιμῶν του καὶ περὶ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Σακκίην, ὃν μεγάλως ἐσέβετε. Ἐκείνη τὸν ἠρώτα εὐμενῶς καὶ προσεκτικῶς τὸν ἤκουε.

Συχνάκις τὸν ἐδέχετο ὑπὸ τὸ πράσινον φύλλωμα σκιαδος. Ἐκάθητο ἐκεῖ μεταξὺ τῶν φύλλων τῆς ἀμπέλου ἐνδεδυμένη ἀνοικτοῦ χρώματος μεταξίνην ἐσθήτην, φέρουσα λευκὸν πέπλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἄνθη ἐπὶ τῆς κόμης της καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους, χαρίεσσα καὶ ὠραία ὡς θεά. Διότι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Δομίνικου αὕτη εἶχε προτερήματα θεᾶς! Ἐπιθυμία του μεγίστη ἦτο νὰ ἦναι ἐνώπιόν της γονυπετῆς καὶ νὰ τὴν λατρεύῃ, ἐκάστην δὲ ἡμέραν ἐπέστρεφε μετὰ χαρᾶς πρὸς αὐτὴν καὶ ἡσπάζετο μετὰ ζέσεως τὰς χεῖράς της.

Ἐκείνη δὲ κατὰ τὰς ἐσπερινὰς ταύτας ὥρας, ἐκείνη ἢ πρὸ ὀλίγου ἔτι τόσον φιλόγεως, τόσον φιλοπαίγμων, τόσον ἄφροντις, ὅποσιν συγκίνησιν ἠσθάνετο; Ἐρυθρία ὅτε τὸν ἔβλεπεν ἐρχόμενον καὶ ἔτρεμεν ὅτε ἐκεῖνος ἀνεχώρει. Δι' ἀμφοτέρους τὸ βιβλίον τοῦ ἔρωτος ἦτο ἀνεφγγέμενον, ὁμοῦ ἐμάνθανον τὰς πρώτας σελίδας, ἀλλὰ δὲν προεχώρων πέραν. Οὐδεὶς ἄτακτος πόθος ἐτάραττε τὴν ἀθρότητα τῆς ψυχῆς των, οὐδεμία διάπυρος ἡμολογία ἐξερρήγγυτο εἰς τὰς συνομιλίας των. Ἀποχωριζόμενοι τὴν ἐσπέραν ἐσυλλογίζοντο ὅτι τὴν ἐπιούσαν θὰ ἐβλέποντο πάλιν, καὶ τοῦτο ἦτο ἡ ἐλπίς των καὶ ἡ εὐτυχία των.

Δύο ἔτη παρήλθον οὕτω. Πρωτῶν τινά, ἀφ' οὗ παρέδωκε τὸ σύνθησις μάθημά του εἰς τὴν ὠραίαν του μαθήτριαν, ὁ Ἀπρίλης τῇ εἶπε: «Χθὲς ἤκουσα νὰ ὁμιλῶσι περὶ τοῦ Κιμαροζᾶ πολλὰ εὐχάριστα. Ὁ Σακκίης λέγει ὅτι προωρίσται ν' ἀποκτήσῃ ἔνδοξον ὄνομα. Τῷ λείπει μόνον δυστυχῆς ἔρωτος, ἐρωτικῆ ἀπελπισία! τὰ πλεονεκτήματά του θὰ ὠριμάζον ἐξ αὐτοῦ ταχύτερον, ἢ δὲ σκέψις του θὰ ἐλάμβανε στερεωτέραν πτῆσιν, διότι ἐν τῇ θλίψει τὸ πνεῦμα τοῦ καλλιτέχου ἀποκαλύπτεται καὶ μεγαλύνεται.

— Ἐρωτικῆ ἀπελπισία! ἐψιθύρισεν ἡ νεαρὰ κόμησσα. Διατί τάχα ὄχι εὐτυχῆς ἔρωτος;

— Διότι ἡ εὐτυχία ἐκνευρίζει τοὺς ἀνθρώπους.

— Ἐρωτικῆ ἀπελπισία! ἐπανέλαβεν ἡ Καρολίνα σκεπτικῆ, καὶ μὲ χαμηλωμένην τὴν κεφαλὴν. . . θάνατος τῆς ἀγαπωμένης! . . .

— Ὅχι, τοῦτο θὰ ἦτο λίαν τραγικόν, ἀλλ' ὁ γάμος της.

Τὴν ἐσπέραν ἐν τῇ σκιαδί ἡ Καρολίνα εὐρίσκετο λίαν ἐνησχολημένη καὶ συγκεκινημένη. Ὁ Δομίνικος, μὲ τὴν συνήθη ἀφέλειάν του, τῇ ἔκαμε τὰς συνήθεις αὐτοῦ ἐκμυστηρεύσεις. Ἀλλ' ἐκείνη τὸν ἐκύτταζε κατὰ τρόπον παράδοξον, καὶ δὲν τὸν ἤκουεν. Αἶφνης ἐκεῖνος ἀνέκραξε παραπνε-